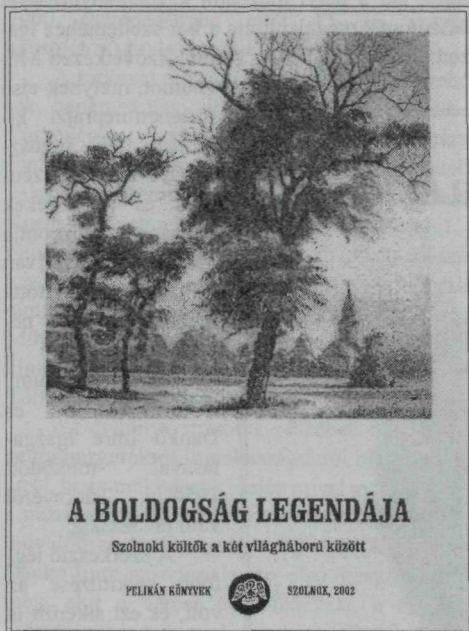

Április 11-én, a költészet napja tiszteletére, a Verseghy Ferenc Megyei Könyvtárban került megrendezésre A boldogság legendája, Szolnoki költők a két világháború között című verseskötet bemutatójára. Bevezetőt mondott Szurmay Ernő, nyugalmazott könyvtárigazgató.

Április 13-án a Damjanich János Múzeum konferenciatermében honismereti rendezvényre került sor, melyet Jász-Nagykun-Szolnok Megyei

Múzeumok Igazgatósága és a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Honismereti Egyesület szervezett. A program a következő volt: 1. A 2001/2002. évi megyei néprajzi és nyelvjárási, valamint helytörténeti pályázatok értékelése, ünnepélyes eredményhirdetés és díjkiosztás. 2. Bujdosóné Pap Györgyi muzeológus előadása: Bél Mátyás Heves és Külső Szolnok Vármegyéről (1730—1735). 3. A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Honismereti egyesület közgyűlése, titkári beszámoló. A Csete Balázs-émlékplakett átadása. 4. Kiállításlátogatás.

*

A Magyar Művelődési Intézet Vizuális és Előadóművészeti Főosztálya, valamint a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának Közművelődési Főosztálya április 18-án a XII. kerületi Művelődési Központban Amator Artium XVIII. Országos Képző és Iparművészeti tárlatot és konferenciát rendezett.

*

100 éves a Szolnoki Művésztelep II. Grafikák és grafikusok címmel április 18-án kiállítás nyílt meg a Damjanich János Múzeum I. emeleti kiállítótermében. A kiállítást megnyitotta Szalay Ferenc Szolnok megyei Jogú Város polgármestere, szakmai ismertetőt Zsolnay László művészettörténész (Damjanich János Múzeum) tartott. A kiállítást május 26-ig tekinthették meg a látogatók.

KÖNYVESPOLCRA VALÓ

Túrkevei Emlékkönyv 5.

Túrkeve, 2001

A túrkevei múzeum 2001. december 3-án rendezvények sorával ünnepelte ötvenéves jubileumát: megnyílt a Hírünk a világban című új állandó kiállítás, melyet Dankó Imre, a múzeum alapítója nyitott meg és ajánlott a közönség

figyelmébe. Ezzel egyidejűleg a Kismúzeumok jelene és jövője címmel kétnapos országos konferencia kezdődött a Pulszky Társaság Kismúzeumok tagozatának, a Finta Múzeum és a Túrkevei Múzeumi Egyesület közös szervezésében, melyen a kismúzeumok időszerű problémáit és fejlődési, kibontakozási lehetőségeit tárgyalták meg a kérdésben leginkább érdekelt múzeumok vezetői. Végezetül és nem utolsósorban erre az alka-

lomra jelent meg a türkevei múzeumi évkönyv ötödik, jubileumi száma Türkevei emlékkönyv címmel, Őrsi Julianna múzeumigazgató szerkesztésében.

Az eddigi évkönyvektől eltérően ennek az évkönyvnek szinte minden tanulmánya az ötvenéves jubileum szellemében született, vagy legalábbis valamilyen módon ennek az ünnepi eseménynek lett alárendelve. Őrsi Julianna bevezető tanulmányában a türkevei Finta Múzeum öt évtizedét tekintette át a múzeomalapítástól az utóbbi évek össze-tett, sokrétű muzeológiai feladataiig.

Türkeve már a millenniumi kiállítás idején híressé vált Herman Ottó ecsegpusztai gyűjtései révén, a XX. század elejétől pedig Györffy István egyik kedvelt gyűjtőhelyévé vált — családi kapcsolatai miatt is — Türkeve, a szomszédos nagykun-sági településsel, Karcaggal együtt, ahol 1906-ban már múzeum alakult. Ezek a korai gyűjtések, melyek a Néprajzi Múzeumba, a karcagi múzeumba (sajnos a múzeum régi anyaga

elpusztult) kerültek, valamint az az állandó etnográfiai érdeklődés, mely Türkeve és környékének pásztorélete iránt megnyilvánult, a helyiekben is felkeltették az érdeklődést igen korán, már a XX. század elején szűkebb pátriájuk néprajzi hagyományai iránt (Kiss Lajos, Kupa Árpád, Vadász Pál, Györffy Lajos, Hagymásy Sándor).

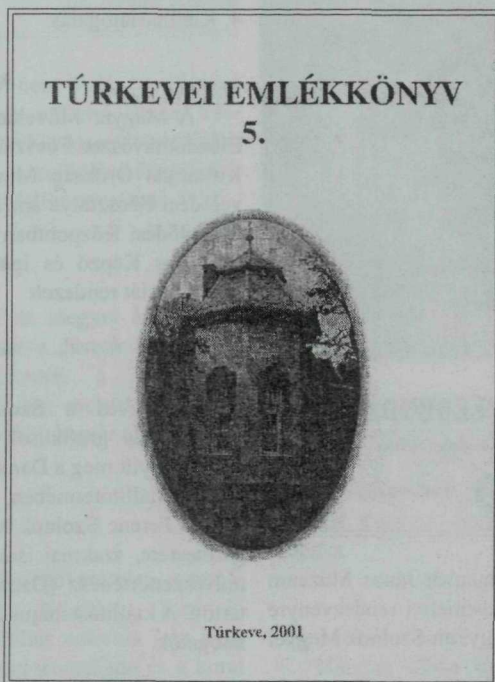
A múzeomalapítás ügyének lendületet adott a Türkevéről elszármazott és Amerikába kivándorolt Finta-testvérek elhatározása, akik az 1930-as években teljes művészeti gyűjteményüket fel-

ajánlották szülővárosuknak egy létesítendő múzeum javára. A múzeumügyet azonban sajnos a II. világháború elaltatta és csak 1945 után került ismét napirendre. Az 1950-es évek néprajzi-történeti kutatásai, gyűjtései elindítottak egy újabb múzeomalapítási hullámot Magyarországon. Ekkor került Türkevére a fiatal pedagógus Dankó Imre, aki a helyi múzeumi kezdeményezéseket összefogva megalapította a kor szelleméhez igazodva a Vörös Csillag Termelőszövetkezeti Mú-

zeumot, melynek első történeti-néprajzi kiállítását 1951. augusztus 20-án a Múzeumok és Műemlékek Országos Központja nevében Balassa Iván főigazgató nyitotta meg. A múzeum néhány év múlva a „Türkevei Múzeum” nevet vette fel és Dankó Imre igazgatásával működött 1954-ig, Türkevéről való távozásáig.

A szerkesztő legfőbb célkitűzése az volt, és ezt sikerült is megvalósítania, hogy az elmúlt ötven év kiemelkedő régészeti leleteit, múzeumi műtárgyait, fontosabb kutatásait, valamint a múzeum életében

meghatározó személyiségek, volt igazgatók tevékenységét, munkásságát értékelje és ezekből rövid válogatást is közlőtegyen. A türkevei Terehalmon tíz évig tartott az ország egyik legjelentősebb bronzkori településének ásatása, melynek eredményeiről Csányi Marietta és Tárnoki Judit számol be, utalva a türkevei kiállításon bemutatott gazdag régészeti anyagra. A feltárt 11 réteg leleteiből rekonstruálható a bronzkori ház építési technikája, fal- és tetőszerkezete, belső elrendezése, berendezési tárgyai, a

ház körül elhullott csontokból pedig a táplálkozási szokásokra is lehet következtetni. A múzeum két jelentős középkori leletanyagát Polgár Zoltán ismerteti, a honfoglalás kori ezüst tarsolylemezt, mely időközben a Nemzeti Múzeum gyűjteményébe került, valamint a türkevei dénárokat, melyeket a túrpásztói határreszen szántás közben az eke fordított ki a földből, s mely körülbelül 7000, cserépedénybe rejtett 15—16. századi ezüstpénzt tartalmazó lelet.

A türkevei múzeumot nemcsak a szakemberek, hanem a nagyvilág előtt is ismertté tette a Túrkevéről elszármazott világhírű szobársz Finta-testvéreknek (Sándor, Gergely és Sámuel), valamint a filmművészetben maradandót alkotó Korda fivéreknek (Sándor, Vince, Zoltán) a művészeti hagyatéka, mely hosszú idő óta először került ismét a közönség elé a Hírünk a világban címmel most megnyílt új állandó kiállításon. Művészetükről Klamár Zoltán ad részletes áttekintést a kötetben az Akik világhírhez segítettek Túrkevéért címmel.

Az évkönyv második részében a volt múzeumigazgatókról, munkásságukról olvashatunk arról, hogy működésük idején mivel gyarapították a múzeumi gyűjteményt, milyen kutatói és közművelődési tevékenységet fejtettek ki. A sort Dankó Imre múzeualapító, első igazgató nyitja meg, akit a városi önkormányzat, a türkevei gimnázium és a megyei, valamint a Finta múzeum is tárt karokkal fogadott, mint olyan embert, aki Túrkevéről való távozása óta is rendszeresen tartja a kapcsolatot a helyiekkel, ő volt a jubileumi évkönyvek szerkesztője. Méltatták gimnáziumi tanári éveit, múzeualapítását, kiemelve azt a rendkívül összetett, szerteágazó kutatói és gyűjtői tevékenységet, amit türkevei tartózkodása idején végzett. A most 80 éves múzeualapítóval Tál Gizella készített interjút, arról kérdezve az idős kutatót, hogy rendkívül gazdag életművében milyen szerepet játszott Túrkeve. Az idős kutató megleg szavakkal emlékezett a kezdeti évekre, amikor gimnáziumi tanítványaival házról házra járva gyűjtötték a várostörténeti és néprajzi emlékeket, kiemelte két jelentős gyűjtését, a karcagi Kántor-Szabó-kerámiákat, valamint a kb. 150 db-ból álló butellagyűjteményt, melyet a későbbi múzeum-

igazgató, Györffy Lajos publikált. Dankó Imre, aki rendkívül gazdag életutat járt be és az ország számos múzeumát vezette (Gyula, Sárospatak, Pécs, Debrecen), valójában Túrkevén jegyezte el magát a néprajzzal és a muzeológiával.

Távozása után 1954-ben Gregussné Veress Éva (Heckenast Gusztávné) vette át az intézményt, néhány éves itt-tartózkodása idején a honismereti szakkörök, a múzeumbaráti körök megszervezésében végzett maradandót, bekapcsolta a múzeumot a város kulturális életébe. 1956-ban Györffy Lajost nevezték ki múzeumigazgatónak, aki 1978-ig, nyugdíjazásáig látta el ezt a feladatot. A türkevei múzeum valójában az ő működése idején vált országos hírű intézménnyé, melyhez jó értelemben vett lokálpatriotizmusa, muzeológiai és tudományos tevékenysége is hozzájárult. Hosszas levelezés és szervezőmunka eredményeként a magyar állam 1962-ben hazaszállította a Finta-testvérek hagyatékát Amerikából. A gyűjtemény méltó elhelyezésére Túrkeve a múzeum udvarán új épületszárnyat emeltetett. A Finta-szobrokat bemutató kiállítás 1967-ben nyílt meg, létrehozásában Györffy Lajosnak és Kaposvári Gyula akkori múzeumigazgatónak is nagy szerepe volt, aki kezdetől támogatta a Finta-gyűjtemény hazakerülését, kiállításon való bemutatását és Györffy Lajos ezzel kapcsolatos törekvéseit. Szolnoki kollégájával, Egri Máriával 1973-ban megírták a Finta-testvérek művészetét bemutató és értékelő munkájukat, mely a Finták művészetének azóta is legidőtállóbb elemzése. Györffy Lajos mindezeket túl szerteágazó tudományos kapcsolatot épített ki, pályája kezdetén nagybátyjával, Györffy Istvánnal levelezett, a kötetben olvashatjuk is Györffy István 1932-ben kelt levelét, melyben a nagykunsági tájszavak összegyűjtésére és egy újabb, a Nagykunsági krónikához hasonló kötet kiadására biztatja unokaöccsét. Gazdag nyelvtudása, török nyelvismerete tette lehetővé a szolnoki szandzsák 1571-es adóösszeírásának magyar nyelvre fordítását, mellyel az alföldi török kori településtörténetéhez szolgáltatott nélkülözhetetlen forrásanyagot. Végezetül a kötet szerkesztő jóvoltából 23 kisebb írást találhatjuk az évkönyvben. Olvasásuk közben

az az érzésünk, mintha egy új nagykunsági krónika lapjait forgatnánk.

Fehérvári Béla igazgatósága idején (1980—1982) a múzeum életében a képzőművészeti jelleg vált uralkodóvá, a Kevi Kör alkotóinak kiállításai ismerkedhetett a város múzeumbarát közönsége. 1982-től, immár huszadik éve Őrsi Julianna vezeti a múzeumot, működése idején jelent meg a Túrkeve monográfia két kötete, felújították a múzeumot, és az elmúlt két évben nyíltak meg a múzeum új állandó kiállításai, melyekkel úgy, tűnik új korszak kezdődött a múzeum életében. Őrsi Julianna ezenkívül, ami ritkán történik meg egy vidéki kismúzeum életében, szerteágazó országos és nemzetközi kapcsolataival, országos konferenciáival, kutatói ambícióival tudományos műhellyé is tudta tenni múzeumát, s mindig annak jobbításán fáradozott: „Kezdetektől napjainkig azt vallom, hogy nincs

különbség a megyében lévő múzeumok között a muzeológusi feladatokat illetően. A település nagyságától függetlenül ugyanazokat a tevékenységeket várja el a lakosság a múzeumoktól. Az itt töltött évek alatt mindig ugyanazért a célért harcoltam: a Finta Múzeum rangja ugyanaz legyen, mint a tájmúzeumoké, mostoha körülményein, ellátottságán (személyi és tárgyi feltételeken) javítsak...”

A kiadványt számos, kitűnően válogatott múzeumtörténeti vonatkozású fotó illusztrálja, valamint a Finta múzeum elmúlt 10 évben rendezett kiállításainak jegyzéke (1991—2001.; összeállította: Márki Gábor).

(A kiadvány a Túrkevei Finta Múzeumban kapható. Megrendelhető postán is.)

Gulyás Éva

KÖTETÜNK SZERZŐI

Barta Júlia, néprajzkutató-muzeológus (Györffy István Nagykun Múzeum, 5300, Karcag, Kálvin tér 4.; ☎ 59-312-087)

Egri Mária, művészettörténész, Polgár Galéria és Aukciósház (1053, Budapest, Kossuth Lajos út 3.; ☎ 1-318-6954)

Gulyás Éva, néprajzkutató (Damjanich János Múzeum, 5000, Szolnok, Kossuth tér 4.; ☎ 56-421-602)

Horváth László, történész, múzeumigazgató, J-Nk-Sz. Megyei Múzeumok Igazgatósága (5000, Szolnok, Kossuth tér 4.; ☎ 56-421-602)

Madaras László, régész (Damjanich János Múzeum, 5000, Szolnok, Kossuth tér 4.; ☎ 56-421-602)

Szabó István, történész, Damjanich János Múzeum (5000, Szolnok, Kossuth tér 4.; ☎ 56-421-602)

Szabó László, néprajzkutató, egyetemi tanár, a Jászkunság főszerkesztője (Damjanich János Múzeum, 5000, Szolnok, Kossuth tér 4.; ☎ 56-421-602)

Ujváry Zoltán, néprajztudományok doktora, egyetemi tanár, KLTE Néprajzi Tanszék nyugalmazott vezetője (4001, Debrecen, Egyetem tér 1.; ☎ 52-416-666)